

VILNIAUS APYGARDOS TEISMAS

NUTARTIS

2023-06-01

Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėja Ugnė Gailiūnienė teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo pareiškėjo Aurimo Drižiaus skundą dėl 2023 m. gegužės 11 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėjos nutarties, kuria atmestas pareiškėjo skundas dėl Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros 3-ojo skyriaus prokurorės nutarimo, kuriuo atmestas pareiškėjo skundas dėl Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto 3-ojo policijos komisariato 2-ojo veiklos skyriaus vyriausiosios tyrėjos nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą medžiagoje Nr. M-2-02-00327-23.

Teismas

n u s t a t ė :

I. Teismo nustatytos faktinės aplinkybės

1. Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūroje 2023 m. kovo 29 d. gautas A. Drižiaus pareiškimas apie tai, kad Žurnalistų etikos inspektoriatu tarnybos (toliau – ŽEIT) inspektorė Gražina Ramanauskaitė 2022 m. kovo 18 d. daugiau nei šimtui interneto paslaugų tiekėjų (jie rašte nurodyti „adresatams pagal sąrašą“) išplatino tikrovės neatitinkančią informaciją, galinčią paniekinti ar pažeminti visuomenės informavimo priemonę *www.laisvaslaikrastis.lt* ir jos leidėją A. Drižių, ar galinčią pakirsti pasitikėjimą jais, bei kad jis nuolat daro nusikaltimą - tyčia skleidžia dezinformaciją melagingą informaciją. Tai yra G. Ramanauskaitė, išplatindama savo raštą Nr. S-288, padarė nusikaltimą - apšmeižė portalą *laisvaslaikrastis.lt* ir jį, jo leidėją, apkaltinusi, kad jis nuolat daro neteisėtus veiksmus - platina dezinformaciją ir melagingas žinias.

2. 2023 m. balandžio 13 d. Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto 3-ojo policijos komisariato 2-ojo veiklos skyriaus vyriausioji tyrėja priėmė nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, motyvuodama tuo, kad pareiškėjas kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą dėl minėtos G. Ramanauskaitės rašto, teismas jo skundą išnagrinėjo, skundo nagrinėjimo metu nusikalstamos veikos požymių nenustatė. Nesutikdamas su šiuo nutarimu pareiškėjas pateikė skundą prokurorui.

3. 2023 m. balandžio 26 d. Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros 3-ojo skyriaus prokurorė nutarimu atmetė pareiškėjo skundą ir paliko galioti vyriausiosios tyrėjos nutarimą. Nesutikdamas su prokurorės nutarimu pareiškėjas pateikė skundą ikiteisminio tyrimo teisėjui.

4. 2023 m. gegužės 11 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėjos nutartimi pareiškėjo skundas buvo atmestas.

4.1. Teismas nutartyje pažymėjo, kad iš pareiškėjo pateiktų dokumentų matyti, kad ŽEIT, užtikrindama jai pavestų funkcijų įgyvendinimą ir veikdama nepaprastosios padėties sąlygomis, nustatė galimus Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo pažeidimus dėl neskelbtinos informacijos skleidimo ir imasi visų įmanomų priemonių, siekdama užkirsti kelią neskelbtinos informacijos, nurodytos Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 19

straipsnio 1 dalies i punkte, sklaidai. Žemiau nurodytose interneto tinklalapiuose (tame tarpe ir www.laisvaslaikrastis.lt aut. past.) skelbiama dezinformacija - tyčia skleidžiama melaginga informacija apie Rusijos ir Baltarusijos agresiją prieš Ukrainą, atspindimas Rusijos kuriamas ir propaguojamas naratyvas apie karinės agresijos priežastis, karinių veiksnių eigą, neva Ukrainos ginkluotojų pajėgų atliekamus nusikaltimus ir pan. Tokiu būdu yra klaidinami informacijos vartotojai, o jiems pateikiama informacija ne tik neatitinka tikrovės, bet yra žinomai melaginga. Dėl to buvo reikalaujama nedelsiant panaikinti galimybę pasiekti Lietuvos Respublikoje interneto tinklapius, tame tarpe ir www.laisvaslaikrastis.lt.

4.2. Nutartyje teigiama, kad pareiškėjas kreipėsi į teismą prašydamas panaikinti ŽEIT 2022 m. kovo 18 d. sprendimą Nr. 288 „Dėl neskelbtinos informacijos“, taip pat atlyginti bylinėjimosi išlaidas. Iš Vilniaus apygardos administracinio teismo 2022 m. gruodžio 22 d. sprendimo administracinėje byloje Nr. I2-3911-535/2022 (sprendimas neįsiteisėjęs) matyti, kad teismui buvo nurodytos aplinkybės apie tai, jog ŽEIT atliktų stebėsenos rezultatų pagrindu 2022 m. kovo 10 d. stebėsenos aktu Nr. ST-3, siekdamas stabdyti pavojingo dezinformacinio turinio sklaidą visuomenei, 2022 m. kovo 18 d. raštu Nr. S-288 „Dėl neskelbtinos informacijos“ operatyviai davė privalomus nurodymus interneto prieigos paslaugų teikėjams panaikinti galimybę pasiekti tam tikras visuomenės informavimo priemones, tarp kurių ir UAB „Grėsmės nacionaliniam saugumui“ valdomas interneto portalas www.laisvaslaikrastis.lt. Teismas išnagrinėjęs bylą nenustatė, kad ŽEIT 2022 m. kovo 10 d. stebėsenos aktas Nr. ST-3, būtų suklastotas, teismas konstatavo, kad ŽEIT nurodymas nebuvo sankcionuotas teismo, kaip to reikalauja Visuomenės informavimo įstatymas, konstatavo, kad sprendime nurodytas įpareigojimas operatoriams blokuoti prieigą prie pareiškėjos valdomo interneto tinklapio vykdymas buvo neteisėtas, neatitinkantis Visuomenės informavimo įstatymo 52 straipsnio nuostatų. Aplinkybė, kad teismas konstatavo tai, kad nurodytas įpareigojimas operatoriams blokuoti prieigą prie pareiškėjos valdomo interneto tinklapio vykdymas buvo neteisėtas, neatitinkantis Visuomenės informavimo įstatymo 52 straipsnio nuostatų, savaime nereiškia, jog ŽEIT paskleidė tikrovės neatitinkančią, pareiškėjo garbę ir orumą žeminančią informaciją bei suklastojo stebėsenos aktą Nr. ST-3. Aptartos aplinkybės suponuoja išvadą, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjo nurodomos aplinkybės iš esmės yra ginčas dėl viešojo administravimo subjekto priimto sprendimo, kuris yra sprendžiamas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo tvarka. Be to, ginčo sprendimo viešojo administravimo tvarka logika išvelgiama ir pareiškėjo veiksmuose, pirmiausia kilusį ginčą spręsti ne baudžiamosios teisės, o viešojo administravimo tvarka.

4.3. Teismas nutartyje akcentavo, kad kreipdamasis į prokuratūrą bei skunde ikiteisminio tyrimo teisėjui pareiškėjas nenurodo jokių objektyvių duomenų apie galimai padarytas nusikalstamas veikas. Savo teiginius jis grindžia subjektyvia nuomone, kuri neparemta jokiais objektyviais faktais. Vien tai, kad, pasak pareiškėjo ŽEIT ekspertė A. Gaidarovič, parašiusi tikrovės neatitinkančią ekspertizės aktą ir taip jį suklastojusi, perdavė savo vadovei ŽEIT melagingą ekspertinę išvadą, dėl ko buvo uždarytas visuomenės informavimo priemonė www.laisvaslaikrastis.lt, o G. Ramanauskaitė tyčia ir plačiai paskleidė žinią, kad portalas www.laisvaslaikrastis.lt ir jo redaktorius platina dezinformaciją ir tyčia skleidžia melagingą informaciją, nesudaro pagrindo pradėti ikiteisminį tyrimą. Tam, kad ikiteisminis tyrimas būtų pradėtas, ikiteisminio tyrimo įstaigoms ir teismui turi būti pateikti bent minimalūs galimai padarytos nusikalstamos veikos faktiniai duomenys. Tokių duomenų pareiškėjas nepateikė, o remiantis vien tik pareiškėjo subjektyvia nuomone pradėti ikiteisminį tyrimą nėra pagrindo.

4.4. Teismas nutartyje pažymėjo, kad pareiškėjas būdamas įsitikinęs, kad jos teisės pažeistos, gali apginti jas ir nesinaudodamas baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso teisės normomis. Iš pateikto skundo matyti, kad pareiškėjas siekia apsaugoti savo reputaciją, tačiau, būtina pažymėti, kad civiliniame procese asmuo gali reikalauti paneigti paskleistus duomenis, jei įrodo,

kad jie žemina jo garbę ir orumą, ir taip apginti savo reputaciją, o baudžiamasis procesas nenumato galimybės reikalauti paneigimo. Kita vertus, baudžiamojo proceso rezultatas yra kriminalinės bausmės paskyrimas asmeniui, tačiau šiuo atveju, atsižvelgus į jau aptartas aplinkybes, nesant kliūčių savo teises apginti kitomis priemonėmis, laikytina, kad taikant baudžiamąją atsakomybę būtų pažeistas *ultima ratio* principas.

II. Skundo aukštesniajam teismui argumentai ir prašymai

5. Nesutikdamas su ikiteisminio tyrimo teisėjos nutartimi pareiškėjas pateikė skundą Vilniaus apygardos teismui, kuriuo prašo šią nutartį panaikinti.

5.1. Skunde teigiama, kad teismas skundžiamoje nutartyje iš esmės nepasisakė nė dėl vieno skunde išdėstyto motyvo, nurodė, kad neva savo pažeistą garbę ir reputaciją pareiškėjas turi ginti civiline tvarka. Tokia nutartis neteisėta, nes dokumento suklastojimas ir šmeižtas yra nagrinėjamas ne civiline, o baudžiamąja tvarka.

5.2. Pareiškėjas skunde teigia, kad tiek prokuratūra, tiek ir teismas nenagrinėjo jo skunde išdėstytų argumentų: prokurorė nusprendė, kad dokumento suklastojimas ir šmeižtas yra administraciniai pažeidimai, o ne nusikaltimai, todėl nurodė, kad jo skunde nurodomos aplinkybės iš esmės yra ginčas dėl viešojo administravimo subjekto priimto sprendimo, kuris yra sprendžiamas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo tvarka, o ne baudžiamosios teisės priemonėmis. Ikiteisminio tyrimo teisėja nurodė, kad aptartos aplinkybės suponuoja išvadą, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjo nurodomos aplinkybės iš esmės yra ginčas dėl viešojo administravimo subjekto priimto sprendimo, kuris yra sprendžiamas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo tvarka.

5.3. Pareiškėjas skunde nesutinka, kad jis nepateikė jokių objektyvių duomenų apie galimai padarytas nusikalstamas veikas, o savo teiginius grindžia subjektyvia nuomone, kuri neparemta jokiais objektyviais faktais. Pareiškėjas pažymi, kad visi išdėstyti faktai yra pateikti skunde. BK numatyta, kad dokumento suklastojimas ir šmeižtas yra nusikaltimai, už kuriuos numatyta baudžiamoji atsakomybė. Kaip šmeižtą ir suklastotą dokumentą jis įvardino ŽEIT darbuotojų parengtą žinomai melagingą ekspertizės aktą. 2022 m. kovo 18 d. Žurnalistų etikos inspektore Gražina Ramanauskaitė daugiau nei šimtui interneto paslaugų tiekėjų (jie rašte nurodyti „adresatams pagal sąrašą“) išplatino tikrovės neatitinkantį ir šmeižiantį visuomenės informavimo priemonę www.laisvaslaikrastis.lt ir jos leidėją A. Drižių raštą Nr. S-288 „Dėl neskelbtinos informacijos“. Šiame rašte buvo nurodyta: „*Žurnalistų etikos inspektorius tarnyba, užtikrindama jai pavestą funkcijų įgyvendinimą ir veikdama nepaprastosios padėties sąlygomis, nustatė galimus Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo pažeidimus dėl neskelbtinos informacijos sklaidimo ir imasi visu įmanomu priemonių, siekdama užkirsti kelią neskelbtinos informacijos, nurodytos Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punkte, sklaidai. Žemiau nurodytose interneto tinklalapiuose skelbiama dezinformacija - tyčia sklaidžiama melaginga informacija apie Rusijos ir Baltarusijos agresiją prieš Ukrainą, atspindimas Rusijos kuriamas ir propaguojamas naratyvas apie karinės agresijos priežastis, karinių veiksmų eigą, neva Ukrainos ginkluotąją pajėgų atliekamus nusikaltimus ir pan. Tokiu būdu yra klaidinami informacijos vartotojai, o jiems pateikiama informacija ne tik neatitinka tikrovės, bet yra žinomai melaginga. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo bei Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. kovo 10 d. nutarimo Nr. XIV-932 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ 2 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatomis, reikalaujame nedelsiant panaikinti galimybę <https://laisvaslaikrastis.lt>.“*

5.4. Pareiškėjo nuomone, G. Ramanauskaitė tyčia ir plačiai paskleidė žinią, kad portalas www.laisvaslaikrastis.lt ir jo redaktorius A. Drižius, platina dezinformaciją ir tyčia sklaidžiam

melagingą informaciją, t. y. kad nuolat daro nusikaltimą. Pareiškėjas pažymi, kad ši žinia buvo paskleista labai plačiai, per visus Lietuvos interneto paslaugų tiekėjus, kurie nedelsiant įvykdė ŽEIT nurodymą ir apribojo prieigą, tai yra išjungė portalą www.laisvaslaikrastis.lt.

5.5. Skunde akcentuojama, kad Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas dezinformaciją apibrėžia kaip tyčia viešai paskleistą melagingą informaciją. Minėti ŽEIT vadovės G. Ramanauskaitės teiginiai apie tai, kad laisvaslaikrastis.lt platina žinomai melagingą informaciją, yra tyčia paskleistas šmeižtas. Tai yra G. Ramanauskaitė, išplatindama savo raštą Nr. S-288, padarė nusikaltimą - apšmeižė portalą laisvaslaikrastis.lt ir jo leidėją.

5.6. Skunde cituojant BK 154 straipsnio nuostatas ir jas aiškinančią Lietuvos teismų praktiką teigiama, kad žurnalistų etikos inspektorė G. Ramanauskaitė tyčia ir žinodama, kad jos teiginiai nėra pagrįsti, išplatino šmeižtą apie laisvą laikraštį ir jo leidėją A. Drižių. Neva portalas nuolat platina dezinformaciją ir melą. Kadangi žiniasklaidos rinkoje reputacija yra svarbiausias dalykas, nuo kurio priklauso skaitytojų auditorija ir skaičius, tai ŽEIT vadovė, paskleidusi žinią, kad www.laisvaslaikrastis.lt platina dezinformaciją, sugriovė šią reputaciją, www.laisvaslaikrastis.lt prarado savo skaitytojus.

5.7. Pareiškėjo teigimu, aplinkybę, jog G. Ramanauskaitė žinojo, kad jos paskleista žinia yra šmeižtas, įrodo ir sekantys jos veiksmai. Apie pranešimą uždaryti portalą ŽEIT pareiškėjui nepranešė, apie jį sužinojo tik iš trečiųjų asmenų, vėliau tik po to, kai padavė ieškinį Vilniaus apygardos administraciniam teismui, ŽEIT teismui pateikė minėtą raštą ir savo paaiškinimus. Teismas 2022 m. gruodžio 22 d. administracinėje byloje Nr. I2-3911-535/2022 patenkino ieškovo UAB „Grėsmės nacionaliniam saugumui“ ieškinį ir panaikino atsakovo Žurnalistų etikos inspektoriatas tarnybos 2022 m. kovo 18 d. sprendimą Nr. 288 „Dėl neskelbtinos informacijos“. Teismas nustatė, kad ŽEIT nesilaikė Visuomenės informavimo įstatymo reikalavimų ir todėl priėmė nepagrįstą sprendimą, todėl jį panaikino. Teismas nurodė, kad ŽEIT vadovė G. Ramanauskaitė, nurodžiusi uždaryti portalą, nesikreipė į teismą dėl šios sprendimo patvirtinimo, taip kaip numato Visuomenės informavimo įstatymas. Todėl teismas ir nurodė, kad minėtas ŽEIT raštas yra neteisėtas ir negaliojantis. Pareiškėjo nuomone, G. Ramanauskaitė tai padarė tyčia, žinodama, kad jos raštas nepagrįstas ir teismas jį atmes. Administracinis teismas šioje byloje tik sprendė, ar minėtas ŽEIT raštas atitinka įstatymo reikalavimus, tačiau nesprendė, kaip jis buvo sukurtas, ir ar jis atitinka tikrovę.

5.8. Pareiškėjas pažymi, kad minėtas G. Ramanauskaitės raštas buvo paremtas ir iš esmės buvo grindžiamas kita klastote, kurią surašė Aliona Gaidarovič. Vilniaus apygardos administraciniame teisme atsakovė ŽEIT pateikė teismui ekspertės A. Gaidarovič ekspertizės aktą apie tariamą dezinformaciją portale laisvaslaikrastis.lt. Tas ekspertizės aktas neatitinka nė vienam ekspertizės aktui keliamų reikalavimų - tai tiesiog pieštuku įrašytos pastabos apie minėtus straipsnius. Ekspertizės aktas nėra nei pasirašytas, nei jam suteiktas numeris, todėl pareiškėjui kyla pagrįstų abejonių, kad jis buvo sukurtas ne iki 2022 m. kovo 18 d., tačiau tik tam, kad pateikti teismui bet koki dokumentą, kuris pateisintų ŽEIT vadovės G. Ramanauskaitės šmeižtą. Tačiau teismas nevertino fakto, kad pati ekspertizė buvo melaginga ir visiškai nepagrįsta. Teismas taip pat nevertino ir to fakto, kad atsakovas visą mėnesį slėpė tą savo minėtą „ekspertizę“ nuo ieškovo, nesiuntė jos susipažinti ir pateikti atsiliepiamo, o slapta nusiuntė interneto paslaugų tiekėjams ir nurodė portalą išjungti. Minėtas dokumentas ieškovui buvo pateiktas tik tada, kai jis kreipėsi į teismą ir teismas įpareigojo pateikti visus dokumentus - ginčo objektą - publikacijas, tezes, kurios buvo įvardijamos kaip dezinformacija, ekspertizės aktą, taip pat susirašinėjimą su interneto operatoriais dėl portalą laisvaslaikrastis.lt atblokovimo, ŽEIT kreipimasis į teismą dėl minėtų publikacijų.

5.9. Skunde teigiama, kad kaip portalą platinamos dezinformacijos įrodymą ŽEIT nurodė britų portale www.off-guardian.org paskelbtus du straipsnius, kuriuos į lietuvių kalbą išvertė ir

paviešino www.laisvaslaikrastis.lt, A. Gaidarovič patikrinimo aktą ST-3, kuriame nurodyta, kad minėtų publikacijų tonas, dėstomi faktai ir aprašomos aplinkybės skirtos tam, kad diskredituotų įvykius Ukrainoje, nurodant, kad jie yra arba netikri, arba išgalvoti, arba jų pavaizdavimui panaudoti vaizdo įrašai iš kitų konfliktų zonų ir kitu, nei vykstantis karinis konfliktas, metu darytos nuotraukos.

5.10. Pareiškėjas akcentuoja, kad minėtos publikacijos „Septynios melagingų naujienų istorijos iš Ukrainos“ ir „Realybės patikrinimas: „Neskraidymo zona“ virš Ukrainos reiškia KARĄ“ yra išverstos į lietuvių kalbą - jose nėra jokios dezinformacijos arba tyčia platinamo melo, ir žiniasklaidos ekspertė A. Gaidarovič to negalėjo nesuprasti. Tačiau minėtuose britų portalo straipsniuose niekur nebuvo tyčia viešai paskleistos melagingos informacijos. Priešingai - minėtame portale buvo aprašomi įvykiai ir pateikiami įrodymai, kaip vaizdo įrašai iš kitų šalių ir kitų karų, arba net vaizdo įrašai iš kompiuterinių žaidimų buvo pateikiami kaip karo Ukrainoje pavyzdžiai. Visi šie pavyzdžiai buvo pateikiami su aiškiais nuorodomis, todėl ŽEIT ir nenurodė jų kaip dezinformacijos, tačiau tik parašė, kad jiems nepatinka „publikacijų tonas“. Pareiškėjas neprivalo savo publikacijomis arba jų tonu patikti ŽEIT. Priešingai, Visuomenės informavimo įstatymas aiškiai nurodo, kad kiekvienas asmuo turi teisę viešai kritikuoti valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų, taip pat pareigūnų veiklą. Lietuvos Respublikoje draudžiama persekioti už kritiką. Tas pats pasakytina ir apie straipsnį „Neskraidymo zona virš Ukrainos reiškia karą“. Jokio melo arba dezinformacijos minėtame straipsnyje nėra, yra tik autorės pasvarstymai apie tai, kad neskraidymo zona virš Ukrainos neišvengiamai reikš branduolinį karą. Kaip žinia, lygiai tą patį pripažino ir Lietuvos premjerė I. Šimonytė - neskraidymo zona virš Ukrainos reiškia pasaulinį karą.

5.11. Skunde teigiama, kad Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 216 straipsnyje nurodoma, kad eksperto išvada pateikiama ir išdėstoma raštu ekspertizės akte. Ekspertizės akte turi būti smulkiai aprašomi atlikti tyrimai, jų pagrindų padarytos išvados ir pagrįsti atsakymai į teismo iškeltus klausimus. Šiuo atveju ŽEIT nurodo, kad ištirti straipsniai nepatiko ekspertei A. Gaidarovič - nepatiko „publikacijų tonas“. Todėl, kad ekspertei nepatiko publikacijų tonas, ji padarė melagingą išvadą, kad „platinama dezinformacija“. Ekspertė padarė išvadą, kad „nepritarimo provokavimas“ buvo ta priežastis, dėl ko ji uždarė portalą. Nepritarimo provokavimas niekaip nepatenka į dezinformacijos apibrėžimą.

5.12. Pareiškėjas skunde teigia, kad suprasdamas, jog ekspertizės aktas yra suklastotas ir melagingas, atsakovas pilnai sutiko su VAAT nutartimi ir jos neskundė. ŽEIT priėmė melagingą ekspertizės aktą, apie tai, kad priėmė tą sprendimą, pareiškėjo neinformavo, nurodė interneto tiekėjams užblokuoti prieigą prie portalo [laisvaslaikrastis.lt](http://www.laisvaslaikrastis.lt), tačiau nenurodė termino, kada jis galioja, todėl portalas yra užblokuotas iki šiol.

5.13. Pareiškėjo teigimu, skundą atmetusi prokurorė ir teismas nieko nepasisakė dėl melagingos ekspertizės akto. Šiuo atveju ŽEIT ekspertė A. Gaidarovič yra prilygintina teismo ekspertei, nes ji eina ŽEIT viešosios informacijos stebėsenos ir ekspertizės skyriaus vedėjos pareigas. Šiuo atveju ŽEIT darbuotoja A. Gaidarovič Vilniaus apygardos administraciniam teismui pateikė savo suklastotą ir melagingą ekspertizės aktą, kuriame nurodė, kad pareiškėjas vykdo sunkius nusikaltimus - platina dezinformaciją ir melą. Visos čia išdėstytos aplinkybės įrodo, kad tiek A. Gaidarovič, tiek ir G. Ramanauskaitė veikė tiesiogine tyčia, žinodamos, kad jų „ekspertizė“ neatitinka tikrovės ir yra išgalvota, vis tiek ją paskleidė, apšaukdamos pareiškėją nusikaltėliu.

III. Aukštesniojo teismo išvados ir argumentai

Skundas atmetamas.

6. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 2 straipsnis įpareigoja prokurorą bei ikiteisminio tyrimo pareigūnus reaguoti į kiekvieną informaciją apie

galimai padarytą nusikalstamą veiką ir atlikti visus reikalingus proceso veiksmus bei priimti visus reikalingus sprendimus, kad nusikalstama veika būtų atskleista. BPK 168 straipsnio 1 dalis numato, kad prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą, o reikiama atvejais – ir jų patikslinimą, atsisako pradėti ikiteisminį tyrimą tik tuo atveju, kai nurodyti duomenys apie nusikalstamą veiką yra akivaizdžiai neteisingi ar yra aiškios šio kodekso 3 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės. Vienas iš BPK 3 straipsnio 1 dalyje numatytų pagrindų, dėl kurio baudžiamasis procesas negalimas – tai nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių (BPK 3 straipsnio 1 dalies 1 punktas). Pažymėtina, kad BK 2 straipsnio 4 dalyje nustatyta, jog pagal baudžiamąjį įstatymą atsako tik tas asmuo, kurio padaryta veika atitinka baudžiamojo įstatymo numatytą nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo sudėtį. Jei veikoje nėra bent vieno BK įtvirtintos nusikalstamos veikos sudėties požymio, tokia veika nelaikoma nusikalstama. Tai pat pažymėtina, kad proceso pradėjimas nesant tam pagrindo galėtų būti vertinamas kaip neleistas žmogaus teisių varžymas, todėl, net ir nepradėjus ikiteisminio tyrimo, jeigu yra akivaizdžiai aiškios BPK 3 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, neatidėliojant priimamas nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą.

7. Skundą nagrinėjantis apygardos teismas, susipažinęs su pateikta medžiaga ir skundo argumentais, pritaria ikiteisminio tyrimo teisėjos nutarties motyvams ir pripažįsta, kad sprendimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą yra teisėtas ir pagrįstas, priimtas surinkus pakankamai reikšmingų duomenų bei įsitikinus, kad egzistuoja BPK 168 straipsnyje ir 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyti pagrindai. Pastebėtina ir tai, kad pareiškėjas savo skunde apygardos teismui nepateikė jokių naujų argumentų, į kuriuos nebūtų išsamiai atsakiusi prokurorė nutarime ar apylinkės teismas skundžiamoje nutartyje. Tiek pareiškime, tiek ir skunduose prokurorui, ikiteisminio tyrimo teisėjui ir apygardos teismui iš esmės yra kartojami analogiški argumentai, skundus papildant skundžiamo sprendimo citatomis, reiškiamas nesutikimas su tam tikrais sprendimų teiginiais, tačiau nepateikiami jokie teisiniai argumentai, kuriais būtų oponuojama šiems teiginiais, reiškiamą kritika jų pagrįstumu. Todėl skundą nagrinėjantis apygardos teismas, pritardamas šiuose procesiniuose sprendimuose išdėstytiems motyvams, jų išsamiau neanalizuoja ir toliau nebekartoja, o tik juos papildo.

8. Pareiškėjas ikiteisminio tyrimo institucijai pateikė pareiškimą, kuriame iš esmės teigia, kad ŽEIT vadovė G. Ramanauskaitė ir darbuotoja A. Gaidarovič galimai padarė nusikalstamas veikas numatyta BK 154 straipsnio 1 dalyje ir BK 235 straipsnio 1 dalyje.

9. BK 154 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad tas, kas per visuomenės informavimo priemonę paskleidė apie kitą žmogų tikrovės neatitinkančią informaciją, galinčią paniekinti ar pažeminti tą asmenį arba pakirsti pasitikėjimą juo, arba šmeižė asmenį, neva šis padarė tyčinį nusikaltimą, baudžiamas viešaisiais darbais arba bauda, arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki vienerių metų (straipsnio redakcija galiojanti nuo 2022 m. gruodžio 31 d.)

10. Visų pirma, aukštesnysis teismas pažymi, kad BK 154 straipsnyje numatyta nusikalstama veika gali būti padaryta tik fizinio asmens (žmogaus) atžvilgiu. Tikrovės neatitinkančios informacijos, galinčios paniekinti ar pažeminti juridinį asmenį (šiuo atveju - portalą www.laisvaslaikrastis.lt) arba pakirsti pasitikėjimą juo, paskleidimas nėra šios nusikalstamos veikos dalykas. Todėl nėra pagrindo išvadai, kad pareiškime nurodomais teiginiais portalo www.laisvaslaikrastis.lt atžvilgiu buvo padaryta nusikalstama veika, numatyta BK 154 straipsnyje. Aukštesnysis teismas toliau vertina pareiškime pateiktus duomenis, kiek jie galimai atitinka BK 154 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos požymius pareiškėjo A. Drižiaus atžvilgiu.

11. Ankstesnėje minėto straipsnio redakcijoje (galiojusioje pareiškime nurodomos galimai nusikalstamos veikos metu) buvo numatyta, kad tas, kas paskleidė apie kitą žmogų tikrovės neatitinkančią informaciją, galinčią paniekinti ar pažeminti tą asmenį arba pakirsti pasitikėjimą juo, baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki vienerių metų (1

dalis), o tas, kas šmeižė asmenį, neva šis padarė sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, arba per visuomenės informavimo priemonę ar spaudinyje, baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų (2 dalis).

12. Aptartų teisės normų analizė leidžia daryti išvadą, kad šiuo metu yra kriminalizuotas tik žmogaus šmeižimas per visuomenės informavimo priemonę.

13. BK 3 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad veikos nusikalstamumą panaikinantys, bausmę švelninantis arba kitokiu būdu nusikalstamą veiką padariusio asmens teisinę padėtį palengvinantis baudžiamasis įstatymas turi grįžtamąją galią, t. y. taikomas iki tokio įstatymo įsigaliojimo nusikalstamą veiką padariusiems asmenims, taip pat atliekantiems bausmę bei turintiems teistumą asmenims.

14. Aukštesnysis teismas daro išvadą, kad šiuo metu galiojanti BK 154 straipsnio redakcija yra palengvinanti nusikalstamą veiką padariusio asmens teisinę padėtį, todėl ji turi grįžtamąją galią ir yra taikoma iki tokio įstatymo įsigaliojimo nusikalstamą veiką padariusiems asmenims.

15. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 67 dalyje numatyta, kad visuomenės informavimo priemonė – laikraštis, žurnalas, biuletenis ar kitas leidinys, knyga, televizijos programa, radijo programa, kino ar kita garso ir vaizdo studijų produkcija, informacinės visuomenės informavimo priemonė ir kita priemonė, kuria viešai skleidžiama informacija. Pagal šį įstatymą visuomenės informavimo priemonei nepriskiriamas oficialus, techninis ir tarnybinis dokumentas, vertybiniai popieriai.

16. Iš pateiktų duomenų matyti, ką akcentuoja ir pareiškėjas, kad tariamai tikrovės neatitinkanti informacija, galinti paniekinti ar pažeminti asmenį arba pakirsti pasitikėjimą juo, buvo siunčiama el. paštu interneto paslaugų tiekėjams. Aukštesnysis teismas daro išvadą, kad pareiškime nurodoma informacija nebuvo skleidžiama per visuomenės informavimo priemonę. Informacija buvo siunčiama nenustatytam adresatų skaičiui, tačiau toks ŽEIT sprendimas atitinka oficialaus tarnybinio dokumento apibrėžimą, kas kaip minėta, nelaikytina visuomenės informavimo priemone. Be to, A. Drižiaus pavardė nėra nurodoma pateiktuose el. laiškuose. Portalo redaktoriumi ir straipsnių autoriumi save pareiškime pristato pats pareiškėjas, tačiau interneto paslaugų tiekėjų atstovams ši aplinkybė savaime neturėjo būti žinoma. Todėl nėra pagrindo sutikti ir su pareiškimo bei skundų teiginiais, kad ŽEIT paskleidė apie A. Drižių tikrovės neatitinkančią informaciją, galinčią paniekinti ar pažeminti jį arba pakirsti pasitikėjimą juo. Aukštesnysis teismas konstatuoja, kad pareiškime nurodomais veiksmais nebuvo padaryta veika, turinti nusikaltimo, numatyto BK 154 straipsnyje, požymių.

17. Pareiškime bei pareiškėjo skunduose prašoma pradėti ikiteisminį tyrimą ir dėl BK 235 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos. BK 235 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad tas, kas pateikė melagingą skundą, pareiškimą, pranešimą apie nusikalstamą veiką arba davė melagingus parodymus apklausiamas kaip liudytojas ar nukentėjęs asmuo, arba būdamas ekspertu ar specialistu pateikė melagingą išvadą ar paaiškinimą, arba būdamas vertėju melagingai ar žinomai neteisingai išvertė ikiteisminio tyrimo metu ir (ar) teisme arba Tarptautiniame baudžiamajame teisme ar kitoje tarptautinėje teisminėje institucijoje, baudžiamas viešaisiais darbais arba bauda, arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.

18. Aukštesnysis teismas pažymi, kad BK 235 straipsnyje numatyta nusikalstama veika yra priskiriama nusikaltimams teisingumui. Šios nusikalstamos veikos objektas yra normali ikiteisminio tyrimo institucijų, teismo arba Tarptautinio baudžiamojo teismo ar kitos tarptautinės teisminės institucijos veikla. Darydamas BK 235 straipsnyje numatytą nusikalstamą veiką asmuo paprastai trukdo atlikti ikiteisminį tyrimą ir nustatyti tiesą baudžiamojoje byloje. Melagingi parodymai ar melaginga išvada gali pakreipti tyrimą ir baudžiamosios bylos nagrinėjimą neteisinga kryptimi ir būti viena esminių prielaidų priimti nepagrįstą ir neteisėtą nuosprendį (ar nutartį). Tokiais kaltininko

veiksmams sutrikdoma normali ikiteisminio tyrimo institucijos ar teismo veikla (kasacinės nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-121-222/2019, 2K-107-511/2022).

19. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 49 straipsnio 9 dalyje numatyta, kad inspektorius, priimdamas sprendimą, gali pasitelkti ekspertų grupes (ekspertus), kurios (kurie) teikia išvadas dėl visuomenės informavimo priemonių ir (ar) jų turinio priskyrimo erotinio, pornografinio ir (ar) smurtinio pobūdžio informacijos kategorijoms, taip pat išvadas apie tai, ar viešoji informacija skatina nesantaiką dėl amžiaus, lyties, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, negalios, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų ar religijos. Ekspertų grupių sudėtį ir ekspertų skaičių tvirtina inspektorius.

20. Aukštesnysis teismas konstatuoja, kad pareiškėjo minima eksperto išvada neatitinka nusikalstamos veikos, numatytos BK 235 straipsnyje, dalyko, kadangi ji nebuvo skirta teismui ar ikiteisminio tyrimo pareigūnui. Pareiškėjo minima eksperto išvada yra pagrindas Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimui, kuris yra administracinis sprendimas. Tą patvirtina ir aplinkybė, kad Vilniaus apygardos administracinio teismo 2022 m. gruodžio 22 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. I2-3911-535/2022, minėtas Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimas buvo panaikintas.

21. Aukštesnysis teismas šioje dalyje atkreipia dėmesį ir į nenuoseklią pareiškėjo poziciją dėl aptariamą eksperto išvados. Viena vertus, pareiškėjas teigia, kad ši išvada yra BK 235 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos dalykas, kita vertus pateikia argumentus, kuriais kritikuoja šio dokumento atitikimą eksperto išvados formos ir turinio reikalavimams.

22. Apibendrinamas tai, kas išdėstyta, aukštesnysis teismas daro išvadą, kad minėta eksperto išvada yra dalis administracinio sprendimo, ja nebuvo sutrikdyta normali ikiteisminio tyrimo institucijų, teismo arba Tarptautinio baudžiamojo teismo ar kitos tarptautinės teisminės institucijos veikla, ji nesutrukdė atlikti ikiteisminį tyrimą ir nustatyti tiesą baudžiamojoje byloje, nesudarė prielaidų nepagrįstą ir neteisėtą nuosprendį (ar nutartį). Todėl pareiškime nurodomais veiksmais nebuvo padaryta veika, turinti nusikaltimo, numatyto BK 235 straipsnyje, požymių.

23. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto 3-ojo policijos komisariato 2-ojo veiklos skyriaus vyriausiosios tyrėjos nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros 3-ojo skyriaus prokurorės nutarimo ir 2023 m. gegužės 11 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėjos nutarties, kuriais atmesti pareiškėjo skundai, pripažinti neteisėtais bei nepagrįstais ir juos naikinti ar keisti nėra teisinio pagrindo.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 168 straipsniu ir 442 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 2 dalimi,

n u t a r ė :

atmesti pareiškėjo Aurimo Drižiaus skundą ir palikti galioti Vilniaus miesto apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėjos 2023 m. gegužės 11 d. nutartį.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjas (-a)

Ugnė Gailiūnienė

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Vilniaus apygardos teismas 193312970, Gedimino pr. 40, Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Posėdžio nutartis, skundžiama teismui
Dokumento registracijos data ir numeris	2023-06-01 Nr. IBPS-V-1498884-23
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Informatikos ir ryšių departamentas prie LR vidaus reikalų ministerijos, Informatikos ir ryšių departamentas prie LR vidaus reikalų ministerijos, į.k.188774822 LT", sertifikatas galioja nuo 2022-02-28 14:20:39 iki 2025-02-27 14:20:39. Veiksmą atliko 2023-06-01 13:21:33 (GMT+03:00) Ugnė Gailiūnienė, Teisėjas(a), Vilniaus apygardos teismas "Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Informatikos ir ryšių departamentas prie LR vidaus reikalų ministerijos, Informatikos ir ryšių departamentas prie LR vidaus reikalų ministerijos, į.k.188774822 LT", sertifikatas galioja nuo 2022-02-28 14:20:39 iki 2025-02-27 14:20:39. Veiksmą atliko 2023-06-01 13:21:33 (GMT+03:00) Informatikos ir ryšių departamentas prie LR vidaus reikalų ministerijos
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	IBPS sistema, versija 1.3.19
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2023-06-01 14:57:07)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir jį atspausdinęs darbuotojas	Nuorašą suformavo IBPS sistema 2023-06-01 14:57:07 Teismo raštinės specialistas Leokadija Kviatkovska
Medžiagos Nr.	M-2-02-00327-23